

Indhold

Kristian Larsen

Videnskaben mellem kontinuitet og
brud – hvad siger den historiske
epistemologi og kan pædagogik og
sociologi lære af den? 5

Antonin Cohen

Who Are the Masters of the
Treaties? Law and Politics in the Birth
of European Constitutionalism 20

Anmeldelser 34

Nyhedsbrevet 35

Praktiske Grunde

Tidskrift for kultur- og samfundsvide­nskab

Nr 2 ▷ Sommer 2007 ▷ ISSN-1902-2271

Praktiske Grunde udgives af foreningen *Hexis* • *Forum for samfundsvide­nskabelig forskning* og udkommer elektronisk fire gange årligt. Praktiske Grunde er et tværfagligt forum for analyse af sociale og kulturelle praksisformer, herunder deres sociale genese, strukturelle betingelser, virkemåder og relation til magt- og dominansforhold. Praktiske Grunde ser det som sin særlige opgave at fremme en kritisk og konstruktiv dialog mellem de mange forskere og studerende, der på vidt forskellige måder og i vidt forskellige faglige og institutionelle sammenhænge arbejder med inspirationen fra den franske sociolog Pierre Bourdieu. Praktiske Grunde redigeres af et tværfagligt redaktionspanel og bringer forskningsartikler, oversættelser af centrale fremmedsprogede tekster, debatindlæg, anmeldelser og bogomtaler, samt meddelelser om konferencer, seminarer, studiegrupper o.l. Manuskripter sendes i elektronisk form til: praktiskegrunde@hexis.dk. Se nærmere anvisninger på: www.hexis.dk.

Redaktionspanel ▶ Carsten Sestoft, Anders Høg Hansen, Kim Esmark, Ole Hammerslev, Jens A. Hansen, Kristian Larsen, Ulf Brinkjær ▶ Deadline for indlæg til nr. 3: 15. okt. 2007.

Redaktionens forord

I løbet af sommeren har der igen været debat om den europæiske forfatning. Efter forfatningstraktaten blev afvist ved folkeafstemninger i Frankrig og Holland er det nye instrument i den øgede EU integration "reform-traktaten". Den skal i løbet af 2007 forhandles på plads, således at EU kan reformeres. Og det er betydelige forhold, der er på spil ifølge den politiske retorik. Som Per Stig Møller (eller hans embedsmænd) skriver i forordet til det danske udenrigsministeriums redegørelse for den kommende EU-traktat: "Europa har hårdt brug for, at traktatsspørgsmålet bliver løst hurtigt, så kræfterne i stedet kan fokuseres på at skabe fremskridt på borgernære politikområder såsom vækst og beskæftigelse, miljø, uddannelse, forbrugerbeskyttelse og kampen mod terrorisme og grænseoverskridende kriminalitet."

Det er interessant, at det i citatet fremstilles som naturligt at det retlige spørgsmål – traktatsspørgsmålet – bliver løst for at EU-politikkerne og institutionerne igen kan arbejde for borgernes ve og vel – herunder beskytte os mod terrorisme og mod transnational kriminalitet. Eller med andre ord: Det retlige bliver gjort til en teknisk forhindring og forudsætning for den fredelige og (nær)demokratiske udvikling af EU. Et andet interessant perspektiv på citatet er, at det bekræfter en dominerende tendens til at fokusere på det repræsentative demokrati i sin idealtypiske udformning, hvor de folkevalgte politikere arbejder for almenvellet. Dette falder godt i tråd med den dominerende litteratur om EU-projektet, hvor medlemsstaterne fremtræder som de absolutte hovedaktører i udviklingen af Europa, og det er særligt de nationale regeringsrepræsentanter, som er hoveddrivkraften og initiativtagerne til EUs væsentligste forandringer. En del af denne litteratur blev berørt i sidste nummer af *Praktiske Grunde* (nr. 1/2007) af Niilo Kauppi og Mikael Rask Madsen. Og det er da også et sådan indtryk, man får, når man følger den daglige journalistiske dækning af området. Men spillet om Europa er naturligvis meget mere kompliceret (ganske som forestillingen om det repræsentative demokrati er, jfr. Bourdieu (1991)), og spillet indeholder et uoverskueligt antal deltagere, institutioner, interesseorganisationer, lobbygrupper, advokatfirmaer, konsulentbureauer og naturligvis også det vi betegner nationalstater. Denne kompleksitet åbner op for nogle særdeles interessan-

te forskningsaspekter, om end det kan give visse metodologiske (og forskningsstrukturelle) problemer. For hvor skal vi starte i forskningen? Hvordan finder vi de centrale personer, virksomheder og institutioner, når hele den officielle europæiske historie er fokuseret på borgernes, nationalstaternes og EU-institutionernes politiske relationer? Hvordan skal vi forskningsmæssigt afgrænse undersøgelsesobjekterne eller felterne for rent faktisk at kunne foretage vores undersøgelse? Det enkle svar er naturligvis at gå tilbage og undersøge genesen af de enkelte områder og finde frem til de i virkeligheden få personer, der var involveret – men dette er naturligvis i praksis lettere sagt end gjort (til inspiration og for metodiske overvejelser se artiklerne i *Retfærd. Nordic Legal Journal. Special Issue: Pierre Bourdieu: From Law to Legal Field*, vol. 114, no. 3/2006.).

Et andet interessant aspekt ved forfatningstraktaten er, at den er blevet introduceret som en ny idé, som en absolut nødvendighed for det fremtidige europæiske samarbejde. Men projektet med en fælles europæisk forfatning er ikke ny – ligesom der (ikke helt overraskende) står en række ressourcestærke personer, institutioner og firmaer bag skabelsen af en EU-forfatning. Antonin Cohen fra Université de Picardie kaster i dette nummer af *Praktiske Grunde* lys over netop disse forhold. I artiklen "Who are the Masters of the Treaties?" redegør Cohen for, hvordan der allerede i slutningen af 1930'erne fandtes forskellige udkast til en europæisk forfatning. Bestræbelserne for en fælles europæisk forfatning tog dog for alvor form i efterkrigstidens Europa. Da det ikke lykkedes at implementere en europæisk forfatning i midten af 1950'erne, ændredes strategien. Mens forfatningsbestræbelserne, som Cohen skriver, var tæt relateret til det amerikanske udenrigspolitiske establishment, forsøgte en lille gruppe jurister delvist gennem den nyskabte *European Court of Justice* (ECJ) at skabe en transnational institution baseret på europæiske retlige principper. Denne domstol blev central for europæisk federalisme, så selvom Europa ikke fik en fælles forfatning opstod en fælles europæisk retlig tradition med tilhørende juridisk videnskab inden for hvad der skulle blive EF-retten. Der blev med Cohens ord skabt "constitutionalism without a constitution". I artiklen undersøger Cohen, hvem som stod bag og støttede bestræbelserne for et samlet Europa, samt hvilke ressourcer de havde. Og ikke overraskende drejer det sig særligt om en lille gruppe særdeles ressourcestærke jurister, herunder amerikanske advokater.

Ud over at ville undersøge historien bag den europæiske forfatningstanke og det, vi i dag kender som EU-retten, vil artiklen også noget mere – herunder gøre op med statskundskabens fokusering på nationalstater, på neo-institutionalismens fokus på institutionerne etc. Ud

fra en Bourdieusk optik forsøger Cohen at fremme en forskningsagenda, som undersøger Europa ud fra en historisk og feltstrukturel optik. Cohen lægger et interessant projekt frem: "... the formation of a European legal field is to be understood both through the internal dynamics and external relations between the multiple European organizations and institutions that resulted from European integration ... and through the interrelations of these specifically European organizations and institutions that resulted from Globalisation processes". Og dette kunne naturligvis linkes til enkelte individers samlede bestræbelser, således at den makrostrukturelle fortælling undersøges ud fra individernes mikrohistorier. Herved afspejles makrostrukturene i individerne og individernes strukturerede mikrohistorier skaber makrostrukturene.

Et forhold, som er vanskelig ved sådan EU forskning, er, at Europa ikke findes *per se*. Det vi kender som Europa – eller EU og dets institutioner – er konstrueret af individer med forskellige *nationale* sociale baggrunde, uddannelser, karrierer etc. Som Cohen viser – og hermed lægger han sig op ad beslægtede studier – er det særdeles ressourcestærke agenter, som er deltagere i disse spil. Disse nationalt ressourcestærke agenter ressourcer og oprindelige nationale habitus blev siden hen brugt i skabelsen af det transnationale og internationale, og sådanne internationale strategier kunne igen benyttes nationalt som ekstra ressourcer.

Cohen giver også en indgang til, hvordan vi kan undersøge transnationale felter i deres genese på trods af de problemer undersøgelsen medfører. Hvor Yves Dezalay og Bryant Garth (1996; 2002) har vist vejen for hvordan man via omfattende interviews kan forstå og undersøge konstruktionen af internationale arenaer forsøger Cohen at grave materiale frem fra diverse arkiver og kvantificere det. Cohen forsøger med andre ord at lade sig inspirere af Bourdieu og bruge en mangfoldighed af metoder til at undersøge konstruktionen af et europæisk retligt felt.

Man kan kritisere artiklen for, at den for entydig fokuserer på jurister og deres skabelse af et europæisk retligt felt. Men et fokus på retten er der som sådan ikke noget underligt ved. Jurister var, som en af de første *political scientists* inden for EU-rettens område, Stuart Scheingold, skrev "the middlemen" i den europæiske konstruktion og de medfølgende muligheder for nationale agenter (Scheingold 1971). Faren ved at fokusere så entydigt på udviklingen af retlige instrumenter eller retlige institutioner, som EF-domstolen, er, at argumentet hurtigt kan blive selvfølgeligt: At jurister skabte et EU-retligt felt. For spørgsmålet er, om ikke der var langt flere forskellige typer af eksperter med forskellige typer af viden, uddannelser og interesser, som deltog i kon-

struktionen af Europa, hvor ret alene var et element? Den forskningsmæssige indgang via institutioner er naturlig, da det forenkler selve forskningen og skaber en indgang til nogle af hovedaktørerne. Så ved at benytte retten og jurister skabes en indgang til et større spil om Europa og konstruktionen af Staten, og herved åbnes op for en mængde agendaer og logikker, som også berører økonomi, kultur, uddannelse etc. Og det er da også netop det, Cohen planlægger at udvikle i sin kommende forskning.

Sproget i "Who are the Masters of the Treaties" kan forekomme kompakt og selve emnet måske en smule indforstået for læsere, der ikke nødvendigvis har EUs retlige og institutionelle historie præsent. Derfor disse indledende og forhåbentlig indførende ord til netop Cohens tekst. Men *Praktiske Grunde* rummer naturligvis også andet stof, først og fremmest Kristian Larsens artikel om den historiske epistemologi. Med sine ideer om Nejtets filosofi, bruddet med hverdags erfaringen og konstruktionen af objektet som forudsætninger for produktion af videnskabelig erkendelse hørte denne tradition til de vigtigste teoretiske inspirationskilder for Bourdieus syn på viden og videnskab. I Larsens optik er den historiske epistemologi samtidig et muligt redskab til at reflektere de aktuelle trusler mod de pædagogiske og sociologiske videnskabers autonomi. Bagerst i *Praktiske Grunde* finder man som vanligt nyhedsbrevssektionen med anmeldelser, omtaler af bøger og afhandlinger, kommentarer, notitser m.v.

Ole Hammerslev & Kim Esmark

Referencer

Bourdieu, P. 1991, "Political Representation: Elements for a Theory of the Political Field," in *Language and Symbolic Power*, Polity Press, Cambridge, pp. 171-202.

Dezalay, Y. & Garth, B. G. 1996, *Dealing in Virtue: International Commercial Arbitration and the Construction of a Transnational Legal Field* The University of Chicago Press, Chicago.

Dezalay, Y. & Garth, B. G. 2002, *The Internationalization of Palaces War: Lawyers, Economists, and the Contest to Transform Latin American States* University of Chicago Press, Chicago.

Retfærd. *Nordic Legal Journal. Special Issue: Pierre Bourdieu: From Law to Legal Field*, vol. 114, no. 3/2006.

Scheingold, S. A. 1971, *The law in political integration: the evolution and integrative implications of regional legal processes in the European community* Center for International Affairs, Harvard University, Cambridge, Mass.